

155. 3. Кордунян О.П. Ірраціоналізація сучасної архітектури як компенсація втрати стилів у міському середовищі (на прикладі м. Чернівці) / Олександр Кордунян // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель: Зб. наук. праць ВАТ “КиївЗНДІЕП”. – Спец. випуск: Засоби монументально-декоративного мистецтва та дизайну у міському середовищі. – 2006. – С. 100–107. 4. Шмелёв И.П. Третья сигнальная система // Золотое сечение / Шмелёв И.П., Марутаев М.А., Шмелёв И.П. – М.: Стройиздат, 1990. – С. 262. 5. Проскуряков В. І. Архітектура українського театру. Простір і дія: (Монографія). – Львів: Вид. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2001. – С. 564.

УДК 725.822.5

В.І. Проскуряков, І.В. Гуменник
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

РЕЗУЛЬТАТИ ПОШУКОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ ВІДКРИТИХ ТА “ЛАНДШАФТНИХ” ТЕАТРІВ ВИКЛАДАЧАМИ І СТУДЕНТАМИ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ “ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА”

© Проскуряков В.І., Гуменник І.В., 2014

Висвітлено архітектурні, композиційні, просторово-дійові результати пошукового та навчального проектування відкритих та “ландшафтних” театрів з використанням досвіду кафедри дизайну архітектурного середовища.

Ключові слова: “ландшафтний” театр, архітектурне середовище, зелені куліси, амфітеатр, сценографічний елемент.

In the article illustrate up architectural, composition, spatial, acting results of the searching and educational planning of the open-air and landscape theatres are considered with the use of experience in the Department of Design of Architectural Environment.

Key words: “landscape” theater, architectural environment, green backstage, amphitheater, scenographic element.

Постановка проблеми

Проаналізовано конкретний досвід проектування різних варіантів проектних рішень відкритих “ландшафтних” театрів у реальних умовах міст України в роботах студентів та професорсько-викладацького складу кафедри ДАС Інституту архітектури Національного університету “Львівська політехніка”.

Завданнями дослідження є:

- вивчити принципи організації архітектурно-предметного середовища відкритих театрів, враховуючи рельєф території;
- запропонувати широкий спектр проектних рішень відкритих та “ландшафтних” театрів різного призначення;
- врахувати при побудові об’єктів методами ландшафтного дизайну закони перспективи, колористики, ритму, контрастних та нюансних співвідношень, гру світла й тіні, сезонність функціонування театральних видовищних споруд;
- обґрунтувати синтез проектного вирішення відкритого “ландшафтного” театру з існуючим середовищем парків та садів в кожному конкретному проекті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблема розвитку архітектури театрів просто неба досліджується в пошуковому та навчальному проектуванні кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету “Львівська політехніка” вже десять років, що відображено у великій кількості публікацій, семінарів, конференцій, пошукових та конкурсних проектах в навчальному проектуванні та звичайних прикладних реалізаціях [1–5].

Формулювання мети статті

Метою статті є аналіз пошукових проектів відкритих та “ландшафтних” театрів, розроблених викладачами і студентами кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету “Львівська політехніка”. До завдань статті належить аналіз чинників, що впливають на вибір оптимального ландшафтно-просторового, функціонального, конструктивного, архітектурно-естетичного вирішення театральної споруди відкритого типу.

Виклад основного матеріалу

У 2005 р.на кафедрі дизайну архітектурного середовища студентка ДАС Т. Клюба за керівництвом проф. В.І. Проскуракова та асист. Ю.Л. Богданової успішно виконала дипломний проект на тему “Реновація парку культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького у Львові з розроблення видовищних об’єктів і просторів”. Незважаючи на те, що спроб реконструювати видовищні об’єкти в парку ім. Б. Хмельницького за останні 40 років існувало чимало, в цьому дипломному проекті автори засобами ландшафтного дизайну реалізували цікаву концепцію побудови театрального простору, елементами якої було: амфітеатр, літній та ландшафтний театри, майданчики та алеї з зеленими кулісами, модернізований стадіон та кінотеатр на 500 глядачів [2].

Амфітеатр, що є найбільшою за проектом, спорудою вирішено у вигляді циркульної споруди для проведення періодичних-масових-видовищних заходів. Літній театр в проекті розташований на місці ландшафтного театру, який був запроектований архітекторами Г.Л. Швецько-Вінецьким та А.В. Натальченком ще у 50-ті роки ХХ ст., а тепер є повністю зруйнованим об’єктом [3]

Ландшафтний театр запроектовано на місці зруйнованої літньої кіно-концертної естради, де сама споруда формується сценою відкритого типу, простором для глядачів, який обмежений кулісами та огороженням з зелених шпалер і куртин. Особливістю цього театру є використання елементів мобільного ландшафту, які влітку є “зеленою конструкцією” простору, а взимку утримується в оранжереях (рис. 1).

Рис. 1. Дипломний проект на тему “Реновація парку Б. Хмельницького у Львові з розробленням видовищних об’єктів і просторів” (2005 р.) студентки Т. Клюби, керівники проф. В.І. Проскураков та асист. Ю.Л. Богданова

У 2008 р. у бакалаврській кваліфікаційній роботі Т. Кушнір, що була виконана за керівництвом проф. В.І. Проскуракова та асист. Ю.Л. Богданової на тему “Дизайн ландшафтно-просторового вирішення та елементів архітектурно-предметного середовища парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького у Львові”, було розвинено елементи ландшафту навколо головної осі парку та аванзони при вході у паркову зону [4]

За проектом заплановано відкриті сценічні майданчики та алеї з зеленими кулісами, де у вихідні або святкові дні можна було би влаштувати театралізовані дійства з обмеженою кількістю акторів. При звичайному режимі експлуатації парку ці видовищні об’єкти відіграють функцію затінених зелених просторів для відпочинку відвідувачів, в яких зручно заховатися від шуму та спеки (рис. 2).

Рис.2. Бакалаврська кваліфікаційна робота студентки Т. Кушнір (2008 р.), керівники проф. В.І. Проскураков та асист. Ю.Л. Богданова на тему “Дизайн ландшафтно-просторового вирішення та елементів архітектурно-предметного середовища парку культури ім. Б. Хмельницького у Львові”

Варіантом створення сценічної зони для масових дійств просто неба в історичній частині Львова був бакалаврський проект 2009 року студентки О. Колодій (керівники: проф. В.І. Проскураков, доц. М.Б. Яців та асист. І.С. Черпінська) з ідеєю використовувати площу біля собору УГКЦ св.Юра як міжнародний студентський відкритий театр [5]

Проектом передбачалось поєднання просвітницько-інформаційної, відпочинкової та видовищної функцій простору студентського центру, ядром якого стали бібліотека Національного університету “Львівська політехніка” та сквер на площі св. Юра (рис. 3).

Концепцією бакалаврської роботи передбачено розташування у заглибленій частині на відм. 8.0 м простору медіацентру, а покрівлю з дахом споруди запроєктовано у вигляді своєрідного амфітеатру, який можна використовувати як для відпочинку, так і для проведення масових культурних та видовищних дійств, на терасах якого є можливість розмістити значну кількість глядачів.

Мобільності сценічного простору досягають організації сцени різної форми та конфігурації, при цьому просценіум монтується або з кулісами, або без них. Особливістю цього проектного вирішення відкритого театру є трансформація сценічної площі у літній кінотеатр після встановлення великих екранів. Нижню та верхню тераси при цьому можна використовувати для проведення різноманітних виставок, книжкових форумів, показів мод та мистецьких інсталяцій.

Рис. 3. Бакалаврська робота на тему “Дизайн архітектурного середовища бібліотеки міжнародного студентського центру Національного університету Львівська політехніка” (2009 р.) студентки О. Колодій; керівники проф. В.І. Проскуряков, доц. М.Б. Яців, асист. І.С. Черпінська

Вдалим прикладом конкурсного проектування в садібі Тобілевичів є дипломний проект 2013р. студентки Х. Вовчанської, розроблений на кафедрі ДАС (керівники: проф. В.І. Проскуряков, асист. Ю.Л. Богданової за участі асп. І.В. Гуменник) на тему “Ескіз-проект дизайну ландшафтного театру в садібі Тобілевичів під Кіровоградом” (рис. 4).

а

б

Рис. 4 Конкурсний проект студентки Х. Вовчанської (2013 р.), розроблений на кафедрі ДАС на тему: “Ескіз-проект дизайну ландшафтного театру в садібі Тобілевичів під Кіровоградом”: а – загальний вигляд з т. А; б – загальний вигляд з т. Б. Керівники проф. В.І. Проскуряков та асист. Ю.Л. Богданова, за участі асп. І.В. Гуменник

У цьому проекті максимально використано можливості садово-паркового мистецтва для створення театру під відкритим небом. Зелені насадження формують правильні геометричні форми. Як матеріал для створення захисних стін і куліс в ескіз-проекті використано різні природні деревні і чагарникові породи. Стіни-куліси відмежовують сцену від бічних алей, стовбури дерев закрито шпалерами стриженого барбарису. Зелені куліси, перспективно поставлені на сценічному

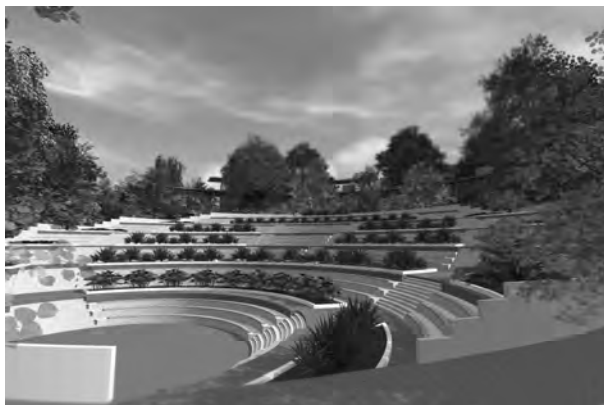
майданчику, також утворені шпалерами стриженого барбарису. З обидвох боків фігурного квітника, який обмежує амфітеатр і сценічну площадку, ухили запроєктованого ґрунту покриті візерунками із різнобарвних трав. За межами амфітеатру, з південного боку ділянки, межі театру утворено березовим гаєм, позаду сцени також розташовано високу стіну зелених насаджень.

У 2013 р. за керівництвом проф. В.І. Проскурякова, асист. Ю.Л. Богданової та за участі асп. І.В. Гуменник студентка ДАС Х. Максимчук захистила бакалаврську кваліфікаційну роботу на тему “Дизайн-комплекс ландшафтних, видовищних і культурно-рекреаційних споруд довкола головного корпусу Національного університету “Львівська політехніка” з розробленням елементів ландшафту, благоустрою, обладнання і сценографії”.

Головним завданням проекту був благоустрій території біля головного корпусу Львівської політехніки, наукової бібліотеки на вул. Професорській та на площі св. Юра. Ділянки входять до зони рекреації, де студенти та викладачі проводять свій вільний час, тому саме їх обрали для організації амфітеатрів засобами ландшафту.

Перший амфітеатр запроєктовано на площі св. Юра. Він водночас є дахом нового студентського медіацентру. Ідея такого планувального рішення проста: зробити єдиний відкритий простір площі для громадськості, врахувавши складність ділянки з перепадом 8 м. Площа за потреби могла б використовуватись як місце для масових видовищ розважального чи соціально-наукового характеру, наприклад, для вистав, презентацій нових книг бібліотеки, тематичного форуму, творчих вечорів тощо (рис. 5, а).

Другий запропонований амфітеатр біля головного корпусу Львівської політехніки має бути створений засобами ландшафту і слугувати водночас місцем для проведення меморіальних заходів та площею, яка би задовольняла потреби студентів та викладачів, що навчаються і працюють в корпусах Політехніки. Для проведення творчих вечорів та презентацій у амфітеатрі передбачено декоративні куліси, які являють собою кущі по каркасу, який задає їх форму. Сходинок слугуватимуть місцями для слухачів (рис. 5, б).

а

б

Рис. 5 Загальний вигляд проектованого амфітеатру на площі св. Юра (а); загальний вигляд проектованого амфітеатру біля головного корпусу Національного університету “Львівська політехніка” (б)

Третій амфітеатр біля Наукової бібліотеки на вул. Професорській, як і другий, має бути створений засобами ландшафту, та за формою він має нагадувати частину монастирського саду – парковий кабінет, що пов’язано з історією цієї території. Адже раніше тут знаходився сад монастиря св. Марії Магдалени. Цей амфітеатр повинен слугувати місцем для презентацій книг старої бібліотеки, наукових зібрань та лекцій під відкритим небом.

Ще одним із завдань цієї дипломної роботи було створення нового образу вищого навчального закладу як цілісного архітектурного об’єкта ХХІ століття із вирішенням нагальної проблеми експлуатації та функціонування середовища навчальної зони Львівської політехніки.

У 2013 р. студенти кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури взяли активну участь у конкурсі на реконструкцію скверу в історичній частині Чернівців біля резиденції Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, яка входить до світової спадщини

ЮНЕСКО [6]. У цьому конкурсному проектуванні взяли участь як досвідчені, так і молоді архітектори з Чернівців, Києва, Львова. Було представлено 31 проект. Найкращою виявилася робота студенток шостого курсу Національного університету “Львівська політехніка” М. Козій і К. Янчук. Саме за цим проектом реконструюватимуть сквер, де передбачено будівництво амфітеатру, студентського кафе, вбиральні, ландшафтів та ін. (рис. 6).

а

б

*Рис.6. Конкурсний проект студенток М. Козій, К. Янчук (2013 р.) на тему “Ескіз-проект ландшафтного театру біля резиденції Чернівецького Національного університету”:
а – загальний вигляд з т. А; б – загальний вигляд з т. Б*

Висновки

У результаті аналізу навчальних та конкурсних проектів і реалізацій студентів спеціальності ДАС під керівництвом професорсько-викладацького колективу кафедри дизайну архітектурного середовища в останнє десятиліття можна констатувати:

1. У роботах ландшафт розглядається також як середовище, в якому відбувається динамічна театральна дія. Тобто ландшафт і театральна дія творять єдиний комплекс як у садах та парках, так і в середовищі вулиць та площ міст та містечок України. Заздалегідь продумане проектне рішення відносно використання міських територій для театральних акцій дає змогу зберегти зелені насадження міст, які нищаться внаслідок стихійного проведення різноманітних шоу, а парки, що занепадають, отримують можливість завдяки наданню їм додаткових функцій збагатитися загальними функціями.

2. Прив'язка до історичної місцевості культурного студентського центру дає можливість молоді самореалізовуватись у сучасному динамічному світі. Завдяки своєрідній формі площу дахів комплексу можна використовувати не тільки для прогулянок, але й для різноманітних культурних подій, театральних постановок, оскільки є можливість монтувати сцени різних конфігурацій, тобто Святоюрська площа може бути і видовищним об'єктами, і рекреаційною зоною, де можна приємно проводити час.

3. Розроблено концепцію відновлення регулярного парку в садибах історичної спадщини з розташуванням “ландшафтного” театру значної місткості в сучасній нормативній базі та модернізованій естетиці.

4. Досвід використання амфітеатрів на території різних навчальних закладів світу створює передумови для реалізації структурованої хронології розвитку навчальної зони Національного університету “Львівська політехніка” за проектними рішеннями для трьох конкретних ділянок у межах університетської забудови.

5. За кожними із трьох варіантів вирішення ландшафтного середовища запропоновано новий образ, який відповідає сучасним тенденціям та течіям у сучасному ландшафтному проектуванні та дає змогу створювати комфортне та неповторне середовище перебування для студентів, викладачів та відвідувачів навчального закладу.

6. Пошукове проектування “зелених” об'єктів у різних містах України (м. Чернівці, м. Львів, м. Кіровоград) з метою створення видовищних споруд засобами ландшафтного дизайну все частіше використовується у реальних проектах.

Отже, у цих дипломних роботах студентів та викладачів кафедри ДАС Національного університету “Львівська політехніка” закладено значний творчий потенціал, нові архітектурні ідеї та концептуальні рішення для реалізації сучасних “ландшафтних” театрів в умовах історичної забудови та зелених зонах обласних міст України.

1. Проскураков В.І. *Архітектура Українського театру. Простір і дія: монографія.* – Львів: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, Вид-во “Срібне слово”, 2004. – С. 352. 2. Проскураков В.І., Ярема Д.Р. *Висвітлення явища сценографії як складової архітектури в навчальному та пошуковому проектуванні кафедри дизайну архітектурного середовища національного університету “Львівська політехніка”* // *Архітектура: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 2009. – № 656 – С. 170–175. 3. Проскураков В.І., Гуменник І.В. *Висвітлення актуальності формування і розвитку сучасної архітектурної типології “відкритих театрів” і зокрема “ландшафтних театрів”* // *Архітектура: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 2013. – № 757. – С. 155–161. 4. Богданова Ю.Л., Кушнір Т.І. *Театр ландшафту – ландшафт театру* // *Архітектура: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 2009. – № 656. – С. 139–146. 5. Черпінська І.С., Колодій О.Є. *Театр на площі св. Юра у Львові* // *Архітектура: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 2009. – № 656 – С. 176–180. 6. *Реконструювати сквер біля резиденції Чернівецького університету будуть львівські архітектори, 2012* [Електронний ресурс] – Режим допуску: <http://zik.ua/ua/news/2013/03/11/397842> – Назва з титул. екрана.

УДК 712.01+ 534.21

Л.О. Шулдан

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра архітектурних конструкцій

ОСНОВНІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЕКТУВАННЯ АКУСТИЧНОГО САДУ (В МЕЖАХ ТУРИСТИЧНОГО ЦЕНТРУ м. ЛЬВОВА)

© Шулдан Л.О., 2014

Розглянуто передумови і основні функціональні засади проектування рекреаційно-пізнавального комплексу з особливими акустичними властивостями.

Ключові слова: акустика, дизайн архітектурного середовища, сад, аудіальна культура.

The article examines the background and basic functional principles of designing recreational and educational complex with special acoustic properties.

Keywords: acoustics, design of architectural environment, garden, audial culture.

Вступ

Орієнтація дизайну на гуманізацію середовища полягає у тому, щоб зробити його комфортним для нашого перебування. Заходи дизайну розробляються насамперед для тих аспектів, які впливають на людину найактивніше. Звук — один з найважливіших засобів впливу і сприйняття світу. Існує об'єктивна можливість створювати необхідний середовищний ефект з естетичним, оздоровчим та інформаційним впливом завдяки використанню широкої звукової палітри. Такі прийоми і заходи переважно залишаються поза увагою архітектора, зважаючи на переважно візуальний характер його фахової діяльності.